

Příručka pro vyhodnocení genderové dimenze v obsahu výzkumu

Č. j.: TACR/1-55/2019

4. veřejná soutěž Programu na podporu aplikovaného výzkumu ZÉTA

2019

Cíle příručky¹

Cílem této příručky je poskytnout řešitelkám a řešitelům vodítko k posouzení, zda je z hlediska problematiky, kterou zamýšlejí v projektu řešit, relevantní zohledňovat možnou roli pohlaví a/nebo genderu. Příručka současně ukazuje, jak pohlavní a/nebo genderovou dimenzi integrovat do výzkumného záměru, metodologie a zamýšlené aplikace tak, aby byly maximalizovány její přínosy. Mimo uchazeče je text určen také oponentům a zpravodajům, jimž má posloužit jako jeden z podkladů pro hodnocení adekvátního posouzení možné role pohlaví a genderu uchazeči a kvality začlenění pohlavní a genderové dimenze v návrzích projektů.

TA ČR coby poskytovatel podpory z veřejných prostředků vnímá svůj díl odpovědnosti za kvalitu a dopady podpořených výzkumných a inovačních aktivit. Důrazem na zohledňování pohlavní a genderové dimenze usiluje o zajištění stejné relevance a bezpečnosti výsledků výzkumu a inovací pro všechny a jejich rovnoměrných dopadů na zvyšování kvality života mužů a žen. Záměrem je však i prohloubení reflexe vůči různosti uživatelů výsledků výzkumu a inovací a subjektů jimi dotčených obecně – ať už různosti spojené s věkem, etnicitou, zdravotním postižením nebo sexuální orientací.

Podpora začlenění genderové dimenze do obsahu výzkumu je součástí strategie Evropské komise pro genderovou rovnost ve výzkumu a inovacích a spadá pod jednu ze šesti priorit Evropského výzkumného prostoru. Posouzení relevance pohlavní a genderové dimenze je standardní součástí návrhů projektů v programu Horizon 2020. Hodnocení začlenění genderové dimenze do obsahu výzkumu a inovací se TA ČR zařazuje mezi organizace jako např. Fraunhofer Gesellschaft, Irish Research Council (IRC), Austrian Research Promotion Agency (FFG), Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) nebo Research Council of Norway (RCN).

Pohlavní versus genderová dimenze

V návrhu projektu je nutné správně vyhodnotit, zda je v řešené problematice relevantní zohledňovat možnou roli pohlaví a/nebo genderu. Zatímco pojem **“pohlaví”** odkazuje k dílčím biologickým odlišnostem žen a mužů, **“gender”** se vztahuje k sociálně utvářeným rozdílům mezi ženami a muži, které se mění v průběhu historie a liší také v různých kulturách.

Reflexe možných fyzických odlišností (pohlaví) nebo možných odlišností ve zkušenostech, perspektivách a potřebách žen a mužů (gender) má smysl vždy, jsou-li lidé objekty výzkumu nebo uživateli výsledků výzkumu či inovací nebo mají-li výsledky na jejich život nějaký dopad.

- Lidé jako objekty výzkumu: dotazování lidí, analýza dat vztahujících se k lidem, výzkum pracující s lidskými tkáněmi apod.

¹ Tato příručka vznikla v souvislosti s realizací projektu GEECCO podpořeného ze zdrojů programu Horizon 2020 (GA No 741128), na jehož řešení se Technologická agentura České republiky podílí.

- Lidé jako uživatelé výsledků výzkumu nebo inovací: konzumenti, pacienti a další uživatelé
- Lidé jako osoby potenciálně dotčené výsledky výzkumu či inovacemi: výzkum nebo inovace, v jejichž důsledku je jakkoli ovlivněno životní prostředí, zkoumání zvířat nebo jejich tkání, jehož výsledky mohou být později extrapolovány na člověka apod.

V případě vyhodnocování **relevance pohlavní dimenze** je třeba soustředit se na skutečnost, zda v řešené problematice či ve vývoji produktů mohou sehrávat nějakou roli anatomické nebo fyziologické rozdíly mezi muži a ženami – například (obvykle) odlišná velikost postavy či některé tělesné části, manipulační síla, rozsah pohybu, poloha hlasu, vnímání teploty apod.

Několik příkladů relevance pohlavní dimenze (dle Schiebinger et al. 2011-2019, European Commission 2013):

- *Diagnosticke modely pro určování osteoporózy vycházely donedávna z patofyziologie žen, norem hustoty kostní hmoty stanovených dle rozsahu hodnot ženských těl, přičemž referenční hodnoty pro identifikaci rizika u mužů nebyly definovány.² Podceněny tedy byly možné pohlavní difference v projevech onemocnění u mužů.*
- *Obdobné nedostatky byly v minulosti zaznamenány v případě nastavení některých technologií – automatické psaní textu nebo ovládání přístrojů nereagovalo stejně na nižší a vyšší frekvence lidského hlasu, automatické rozeznávání pohybu či jiných částí těla nebylo konfigurováno pro osoby různých výšek, etnicity nebo dispozic (např. ženy, lidé na vozíku, leváci) atd.*

Pro posouzení **relevance genderové dimenze** pro projekt je třeba zvážit následující (dle Schiebinger et al. 2011-2019):

- Mohou existovat odlišnosti ve zkušenostech, perspektivách a potřebách zkoumaných žen a mužů, které do řešené problematiky nebo zamýšlené aplikace vstupují?
- Mohou mít ženy a muži (nebo jejich skupiny) rozdílná očekávání od funkcí utvářeného produktu či služby? Je možné, že je budou různé skupiny používat rozdílně?
- Mohou mít ženy a muži nebo další skupiny potenciálních uživatelů rozdílné potřeby, co se týče obsahového řešení výsledného produktu?
- Mohou mít různé skupiny potenciálních uživatelů rozdílná očekávání od vzhledu či designu technologie?
- Existuje riziko, že budou v důsledku specifického nastavení postupů či služeb vyloučeny určité skupiny z užívání?

² Více informací zde: <https://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/osteoporosis.html#tabs-2>

- Prohlubovaly předchozí řešení problematiky, na niž se zaměřujete, nebo předchozí verze produktů genderové nerovnosti či stereotypy, které může váš projekt napomoci odstranit?

Několik příkladů relevance genderové dimenze (dle Schiebinger et al. 2011-2019, European Commission 2013):

- *Studie veřejné dopravy obvykle sleduje několik účelů cestování: práce či studium, nákupy, zábava, volný čas, návštěvy apod. Hlubší analýza dat rozdělená podle pohlaví a dalších faktorů (věk, rodinný stav, etnicita apod.) nicméně poukázala na opomenutí vzorce mobility, který je častější v případě žen – mobility vykonávané za účelem péče (o děti, starší osoby, domácnost). Zviditelnila také specifické potřeby dříve opomenutých uživatelů, což ovlivnilo jak plánování dopravy, tak i design dopravních prostředků (návaznost spojů počítající s možným řetězením cest, bezbariérový přístup, širší uličky i nástupní dveře, prosklené kryté čekárny, osvětlení a zastávky na znamení ve večerních hodinách pro větší bezpečnost).³*
- *V nedávných letech byly analyzovány algoritmy Google, přičemž se potvrdila značná genderová nevyrovnanost: při zobrazování pracovních inzerátů byly mužům automaticky nabízeny lépe placené pozice, databáze slovních spojení vykazovala značné předsudky (žena = pečovatelka) a v automatickém překladači naprosto převažovaly mužské tvary.⁴*
- *Významná potřeba reflektovat genderovou dimenzi byla identifikována také při vývoji asistenčních technologií pro stárnoucí. Krom specifických potřeb spojených s primárně pohlavními rozdíly (ženy se průměrně dožívají vyššího věku a trpí častěji demencí či artritidou, zatímco muže více postihuje ztráta sluchu či zručnosti) by měly být při konstrukci těchto technologií vzaty v úvahu faktory jako například možná menší zkušenost žen s technologiemi a jejich méně pozitivní postoj k nim. Vzhledem k jejich vyššímu věku dožití ženy také častěji žijí samy, což může implikovat jejich vyšší potřebu interakce. V případě humanoidních robotů je vhodné zvážit i genderovanost vzorců interakcí.⁵*

Příklady relevance pohlaví a genderu pro jednotlivé obory (dle European Commission 2014):

Lékařské vědy. V této oblasti by měly být zváženy poznatky o pohlaví a genderu např. v rámci různých rizikových faktorů, biologických mechanismů, příčin onemocnění, klinických projevů, následků nebo různých postupů v léčení chorob nebo poruch.

Potraviny, zemědělství a biotechnologie. Pohlaví a gender mohou sehrávat roli např. ve výrobních procesech, v různém využití zemědělských produktů (potravinářských a

³ Více informací zde: <http://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/transportation.html#tabs-2>

⁴ Více informací zde: <http://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/machinelearning.html#tabs-2>

⁵ Více informací zde: <http://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/robots.html#tabs-2>

nepotravinářských), ve vykonávaných rolích, odpovědnosti a vlastnictví, udržitelnosti v produkci a řízení zdrojů a procesů.

Nanotechnologie, nové materiály a výrobní technologie. Genderová dimenze vstupuje do hry především v rámci interdisciplinárních dopadů, jako např. v oblasti životního prostředí, potravinářství, zemědělství, energetiky, informačních a komunikačních technologií apod. Nanočástice mohou působit odlišně na ženská a mužská těla.

Energie. V této oblasti by měly být zváženy genderové aspekty např. v přístupu k energetickým technologiím, reflexi s technologiemi spojených rizik, energetickým potřebám a využívání energie.

Životní prostředí. Genderové role a identity sehrávají klíčovou roli v udržitelném hospodaření a všech lidských činnostech. Vnímání, potřeby a využití technologií, nástrojů a služeb jsou genderově podmíněné, stejně jako vnímání rizik a jejich dopady.

Doprava a urbanismus. V této oblasti by měly být zváženy poznatky o pohlaví a genderu především v kontextu přímých sociálních a bezpečnostních dopadů plynoucích z různých preferencí a potřeb při využívání veřejného prostoru, kultury bydlení nebo systému dopravy, jako např. překonávání různých vzdáleností, použití dopravních prostředků, ve frekvenci střídání různých způsobů přepravy, ve frekvenci střídání různých destinací (např. domov - péče o dítě - práce - volnočasové aktivity); různé nároky na bezpečnost nebo standardy v dopravě nebo ve veřejném prostoru, služby a další občanská vybavenost z hlediska potřeb matek a otců, starších lidí a dalších skupin obyvatel, nové typologie a režimy bydlení apod.

Společenské a humanitní vědy. Veškerý výzkum a inovace v těchto oborech jsou v přímém vztahu ke společnosti, genderový rozměr tak prostupuje všechny činnosti v těchto oblastech.

Informační a komunikační technologie a robotika. V této oblasti by měly být zváženy poznatky o pohlaví a genderu především v kontextu rovných příležitostí v přístupu k internetu a souvisejícím technologiím, ICT v obsahu vzdělávání a podpory zaměstnanosti, tvorby kapacit v technických oborech a digitální gramotnosti, destereotypizace informačních či zábavních obsahů, reflexe rozdílných dopadů ICT na muže a ženy nebo v kontextu rovných příležitostí mužů a žen v účasti na rozhodovacích procesech za využití informačních a komunikačních technologií apod. Rozvoj kybernetiky a robotiky v oblasti zdravotní nebo sociální péče by měl reflektovat rozdílné potřeby nebo komunikační vzorce „člověk – stroj“ u žen a mužů.

Přínosy integrace pohlavní a genderové dimenze (dle Schiebinger et al. 2011-2019, European Commission 2013)

Zohlednění pohlavní a genderové dimenze je jak otázkou kvality výzkumu, tak maximalizace využití jeho výsledků a jejich sociálních přínosů:

1. Zvýšení kvality výzkumu a validity výsledků

Integrace pohlavní a/nebo genderové dimenze může napomoci prohloubit porozumění řešené problematice a zvýšit validitu výsledků. Pokud jsou genderové rozměry určité problematiky přehlíženy, výsledky výzkumu mohou mít pouze dílčí platnost. Ve výzkumu se například nezřídka pracuje s mužským tělem coby obecným modelem nebo s generalizovanou představou lidského objektu, která je však implicitně definována mužsky.⁶ Závěry takového výzkumu nicméně nemusí platit stejně dobře pro ženy, ať už vzhledem k jejich možným odlišným tělesným parametrům, tak i jiným životním zkušenostem.

2. Relevance výsledků výzkumu a inovací pro různé skupiny a jejich bezpečnost

Nedostatečná reflexivita vůči možným pohlavním a genderovým rozdílům může mít pro opomenutou skupinu přímo škodlivé dopady. Je například známo, že v USA došlo ke stažení několika druhů léčiv z trhu, jelikož vývoj těchto léčiv spoléhal primárně na výsledky získané na základě studia mužského těla a samčích jedinců či tkání, v důsledku čehož nebyla daná léčiva pro ženy stejně bezpečná. Podobně při vývoji bezpečnostních pásů pro auta bylo původně implicitním modelem mužské tělo, což mělo za následek to, že pásy nebyly pro ženy stejně bezpečné a v případě těhotných žen vedly i relativně malé nárazy k úmrtí plodu.⁷ Při aplikaci výsledků výzkumu či zavádění inovací tedy přispívá zvažování možných odlišností spojených s pohlavím či genderem ke zvýšení relevance utvářených produktů či služeb pro různé společenské skupiny (produkty vyhovující všem, jejichž užívání je pro různé skupiny stejně bezpečné nebo příjemné).

3. Rozšíření spektra uživatelů i tržního potenciálu výsledků výzkumu a inovací

Se zvýšenou relevancí výsledků výzkumu a utvářených produktů či služeb pro různé společenské skupiny souvisí i rozšíření spektra jejich uživatelů. Pomocí genderové perspektivy mohou být modifikovány produkty a služby, které původně implicitně počítaly s úzce vymezeným okruhem uživatelů. Jejich užívání nebylo pro ostatní dostatečně komfortní nebo bezpečné, v důsledku čehož je vylučovalo z užívání. Zohlednění poznatků o pohlaví či genderových vzorcích tedy může zvýšit kvalitu života dříve opomíjené skupiny a být případně i zdrojem tržního potenciálu.

4. Cesta k novým poznatkům, službám a produktům

Reflexe možné role pohlaví a genderu může otevírat cestu k novým objevům. Například zahrnutí zvířat obou pohlaví a důsledná reflexe role pohlaví coby proměnné napomohla vyvinout nový způsob léčby pro traumatická poranění mozku nebo porozumět mechanismu rozvoje některých autoimunitních onemocnění.⁸

Jak pohlavní a genderovou dimenzi systematicky začlenit do projektu?

⁶ Často se například generalizují zjištění vycházející ze studia samčích zvířecích modelů: Zucker, I., A. Beery. 2010. "Males Still Dominate Animal Studies." *Nature Editorials* 465: 690; Marts, S., S. Keitt. 2004. "Foreword: A Historical Overview of Advocacy for Research in Sex-Based Biology." *Advances in Molecular and Cell Biology* 34: 5-13.

⁷ Více informací zde: <http://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/crash.html#tabs-2>

⁸ Více informací zde: <http://genderedinnovations.stanford.edu/case-studies/animals.html#tabs-2>

V případě, že možnou roli pohlaví a/nebo genderu v problematice, kterou plánujete řešit, identifikujete, je třeba tuto dimenzi zohlednit také ve výzkumném záměru, designu výzkumu a popisu zamýšlené aplikace. Vodítkem mohou být následující otázky (dle European Commission 2014, Schiebinger et al. 2011-2019):

Výzkumné cíle, otázky a hypotézy

- Mohou do řešeného tématu vstupovat dílčí tělesné odlišnosti žen a mužů (hormonální produkce, ergonomie, manipulační síla, velikost postavy či její části, výška hlasu etc.) nebo jejich rozdílné zkušenosti, potřeby a preference?
- Je v kontextu řešeného relevantní zvažovat rozdílné výsledky u žen a mužů?
- Je možné očekávat odlišné dopady na ženy a muže (případně jejich skupiny)?
- Existují implicitní předpoklady o povaze mužů a žen nebo o mužských a ženských tělesných procesech, které mohou výzkumný záměr ovlivňovat?

Metodologie, výzkumný design, sbíraná data

- Umožní výzkumný design a nástroje (dotazníky, focus groups apod.) zachytit případné pohlavní či genderové rozdíly, nebo naopak potvrdit neexistenci rozdílů?
- Budou sbírána data o obou pohlavích nebo budou příslušníci obou pohlaví dotazováni (a to rovnoměrně)?
- Bude se pracovat s tkáněmi obou pohlaví, případně (zamýšlí-li se extrapolace výsledků) zvířaty obou pohlaví?

Analýza

- Jsou data analyzována s ohledem na pohlaví a/nebo gender?
- Je analyzována souvislost pohlaví nebo genderu s jinými relevantními proměnnými?

Aplikace a dopady

- Bude výsledný produkt či služba (necílí-li specificky na osoby jednoho pohlaví) naplňovat potřeby mužů i žen? Bude z hlediska obsahu, funkcí nebo designu vyhovovat očekávání mužů i žen (případně jejich různých skupin)?
- Budou výsledný produkt nebo služba pro muže a ženy obdobně bezpečné? (např. vývoj léků, bezpečnostních prvků, potravinářských složek aj.)
- Dotknou se pozitivní efekty projektu obdobným způsobem kvality života mužů a žen? (např. plánování dopravy, urbanismus, veřejné služby aj.)
- Budou plánovaný produkt nebo služba mužům a ženám (nebo také jiným skupinám) v obdobné míře dostupné?

Komunikace a diseminace výsledků

1. Jsou jako součást analýzy prezentovány i relevantní závěry vztahující se k pohlavním nebo genderovým rozměrům problematiky?
2. Jsou reportovány i nulové difference?
3. Jsou součástí prezentace i relevantní statistiky, tabulky nebo grafy rozlišující dle pohlaví?

4. Bylo zvažováno vytvoření specifické publikace prezentující pohlavní a/nebo genderovou dimenzi problematiky, konferenční příspěvku apod.?
5. Jsou mezi cílové skupiny komunikačních a diseminačních aktivit zařazeny i instituce nebo časopisy, které se zaměřují na gender?

Na co si dát pozor

Při vyhodnocování toho, zda problematika, kterou plánujete řešit, může mít pohlavní nebo genderovou dimenzi, je nicméně klíčové se vyhnout několika potenciálním problémům (dle Schiebinger et al. 2011-2019):

1. Začleňování pohlavní a genderové dimenze by se mělo **vyhnout užívání stereotypů**. Například vytváření „růžových verzí“ produktů pro dívky a ženy nepřímo podporuje genderové stereotypy o ženských zájmech a esencialistické způsoby vidění. Produkty vycházející ze stereotypů často nejsou ani v souladu s preferencemi uživatelů, mohou působit i přímo urážlivě a vyvolávat odpor.
2. S genderem ani charakteristikami spojenými s pohlavím by **nemělo být automaticky nakládáno jako s binárními kategoriemi** (tedy existujícími v právě dvou verzích – mužské a ženské). Reflektována by měla být možná intraskupinová diverzita a množství maskulinit a feminit, jakož i případná neexistence rozdílů mezi muži a ženami.
3. Při úsilí začlenit pohlavní a genderovou dimenzi je třeba vnímat vzájemnou **souvislost těchto proměnných s dalšími proměnnými či charakteristikami** (věk, etnicita, sociální původ apod.).
4. **Identifikované rozdíly mezi muži a ženami by neměly být automaticky přičítány pohlaví** (pohlavní a genderová dimenze by neměly být směřovány).
5. Problematické není pouze nereflektovat možnou pohlavní a/nebo genderovou dimenzi, ale také tyto **dimenze vyzdvihovat, aniž by byla jejich role ve zkoumané problematice dostatečně podložena** (nebo je zdůrazňovat na úkor jiných proměnných, jejichž role je ve skutečnosti významnější).

Příklady naplnění tohoto kritéria v přihlášce ISTA

V návrhu projektu je relevantní integrovat genderovou dimenzi:

Příklad č. 1 Odpovědné dopravní plánování

1. **Jsou lidé objekty výzkumu?** Ano, náš výzkum si klade za cíl optimalizovat metodiku pro plánování veřejné dopravy ve městech do 15 tisíc obyvatel. Hlavním nástrojem sběru dat bude dotazníkové šetření zaměřené na prostorový pohyb obyvatel měst, při konstrukci vzorku i dotazníku bude zohledněna diverzita cílové populace: muži a ženy, různé věkové skupiny, lidé různého rodinného stavu a zaměstnání apod. Účelem tohoto dělení je nalézt optimální řešení zohledňující diverzitu trajektorií využívání městské hromadné dopravy mezi různými body (domov, práce, volnočasové aktivity, školy, zdravotnická zařízení, sociální zařízení). Stejným způsobem budou koncipovány i focus groups. Dotazník a focus groups jsou tak vhodnými nástroji pro odhalení případných rozdílných dopravních preferencí obyvatel měst.
2. **Jsou lidé uživateli výsledků výzkumu nebo inovací?** Hlavním výstupem projektu bude metodika pro plánování veřejné dopravy ve městech do 15 tis. obyvatel. Tato metodika bude určena zaměstnankyním a zaměstnancům příslušného odboru městských úřadů a zastupitelstvům. Do způsobu jejího využívání se genderové ani pohlavní rozdíly nepromítají. Po uplatnění metodiky budou uživateli výsledků výzkumu lidé, možná diverzita uživatelů bude proto vetknuta jak do konstrukce vzorku a nástrojů sběru dat, tak do analýzy a doporučovaných metodických postupů.
3. **Jsou lidé potenciálně dotčeni výsledky výzkumu či inovacemi?** Ano, lidé jsou jednoznačně dotčeni efekty plynoucími z využívání výstupu v praxi. Záměrem metodiky je, aby při plánování dopravy byly brány v úvahu různé preference různých skupin komunity tak, aby dopravní obslužnost byla přijatelná pro co nejvíce obyvatel. Implicitní představa využívání městské hromadné dopravy počítá především s trajektoriemi dopravování mezi domovem a prací, případně školou, a nebo místy volnočasových aktivit. To však v mnohých ohledech nevyhovuje dalším skupinám, které veřejnou dopravu využívají (zdroj). Metodika se snaží mj. odstranit nutnost mnohých přestupů, snížit čekací doby na přípoj pro identifikované potřebné skupiny obyvatel (např. seniory, osoby pečující o dítě nebo seniora, studující děti do 15 let apod.).

Příklad č. 2 Aplikace pro přivolání zdravotní pomoci

1. **Jsou lidé objekty výzkumu?** Ano, lidé jsou jednoznačně objekty výzkumu, neboť se zaměřujeme na tvorbu aplikace pro osaměle žijící seniorky a seniory, díky které si mohou v nouzi přivolat pomoc. Aplikace bude využívána ve městech v rámci rozvoje konceptu smart city. Při sběru dat bude cílem získat údaje týkající se různých budoucích cílových skupin (žen a mužů, seniorů různého věku a užívajících různé formy autonomního bydlení).
2. **Jsou lidé uživateli výsledků výzkumu nebo inovací?** Ano, aplikace je určena k tomu, aby byla využívána lidmi. Lze očekávat rozdíly v jejím využívání mezi muži a ženami spočívající v různé míře zájmu o její používání, odlišných preferencích jejích různých funkcí nebo v různé technické gramotnosti, tedy schopnosti aplikaci ovládat. Výzkum se proto zaměří na identifikaci problémových okamžiků u různých skupin seniorů a seniorek

s cílem reagovat na tyto poznatky technickým uzpůsobením aplikace (např. v oblasti nabídky funkcí, volbách nastavení designu, atraktivizace užívání aplikace na základě game-based assessment apod.).

3. **Jsou lidé potenciálně dotčeni výsledky výzkumu či inovacemi?** Ano, lidé jsou výsledky výzkumu dotčeni, neboť jim má aplikace pomoci k vyšší bezpečnosti. Rozdíly mezi seniorkami a seniory v rámci jejich bezpečí jsou zřejmé: ženy se dožívají vyššího věku a jsou častěji postiženy nenadálou zdravotní komplikací v domácím prostředí (zdroj). Vzhledem k tomu, že častěji žijí samy, častěji se jim nemusí dostat pomoci včas. Muži oproti tomu vykazují vyšší ochotu využívat technických řešení (zdroj). Účelem projektu je mj. napomoci zajistit starším osobám bezpečné stárnutí a prodloužit jim dobu samostatnosti v bydlení.

V návrhu projektu **není relevantní** integrovat genderovou dimenzi:

Příklad č. 1 Optimalizace velikosti chovných klecí

1. **Jsou lidé objekty výzkumu?** Lidé nebudou předmětem výzkumu, neboť se projekt zaměřuje na analýzu různých parametrů snůšky vajec v závislosti na velikosti chovné klece.
2. **Jsou lidé uživateli výsledků výzkumu nebo inovací?** Lidé nejsou přímými uživateli výsledků výzkumu, velikost chovné klece na ně nebude mít vliv. Chovné klece nejsou přenosné a jsou součástí pevné konstrukce, roli zde tedy nebude hrát ani potenciální rozdílná manipulační síla žen a mužů.
3. **Jsou lidé potenciálně dotčeni výsledky výzkumu či inovacemi?** Analyzovat přímé dopady na lidi není součástí tohoto projektu, očekávat lze nanejvýš druhotné dopady spočívající v etičtějším chovu (vyšší ochota k nákupu produktu - vajec, případně dílčí odlišnosti v jejich složení). Je doloženo, že ženy (a například také lidé s vyšším vzděláním) vykazují vyšší preferenci produktů z etických chovů (zdroj).

Příklad č. 2: Vývoj nového miniaturního čipu pro PC

1. **Jsou lidé objekty výzkumu?** Při vývoji nové hardwarové komponenty nejsou využívána žádná data týkající se lidí.
2. **Jsou lidé uživateli výsledků výzkumu nebo inovací?** Ač jsou lidé koncovými uživateli výsledků výzkumu, zejména bude-li využit v osobních počítačích, s daným hardwarem nebude běžný uživatel manipulovat, neboť je součástí technického řešení produktu.
3. **Jsou lidé potenciálně dotčeni výsledky výzkumu či inovacemi?** Potenciálně dotčeni by mohli být lidé v procesu výroby čipu. Při výrobě je nicméně plánováno užít pouze materiálů a postupů, jejichž dopad na člověka byl již studován, přičemž nebyly zjištěny žádné negativní zdravotní důsledky (zdroj).

Zdroje a další užitečné odkazy

European Commission. 2014 (2009). *Toolkit - Gender in EU-funded Research*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupné z: <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c17a4eba-49ab-40f1-bb7b-bb6faaf8dec8>>.

Schiebinger, L., I. Klinge, I. Sánchez de Madariaga, H. Y. Paik, M. Schraudner, and M. Stefanick (Eds.). 2011-2019. *Gendered Innovations in Science, Health & Medicine, Engineering and Environment*. Dostupné z: <<https://genderedinnovations.stanford.edu/>>.

European Commission. 2013. *Gendered Innovations: How Gender Analysis Contributes to Research*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupné z: <<https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/%E2%80%9Cgendered-innovations-how-gender-analysis-contributes-research%E2%80%9D>>.

Korsvik, T. R., L. M. Rustad. 2018. *What is the Gender Dimension in Research? Cases Studies in Interdisciplinary Research*. Lysaker: Kilden. Dostupné z: <http://kjonnsforskning.no/sites/default/files/what_is_the_gender_dimension_roggkorsvik_kilden_genderresearch.no_pdf>.

Criado Perez, C. 2019. *Invisible Women: Exposing Data Bias in a World Designed for Men*. London: Chatto & Windus.

Videa

Assessing Sex and Gender Integration in Peer Review (Canadian Institutes of Health Research):
<https://www.youtube.com/watch?v=Hlceez1Dx5E&feature=youtu.be>

GENDER-NET IGAR Video (GENDER-NET Project):
<http://igar-tool.gender-net.eu/en>

Sex and Gender in Health Research (Canadian Institutes of Health Research):
<https://www.cihr-irsc-igh-isfh.ca/>

Understanding gender dimension for MSCA projects (European Commission):
https://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/gallery/understanding-gender-dimension-msca-projects_en